

Burgerrechtenvereniging Vrijbit
Kruisweg 32, 3513 CT, Utrecht
bestuur@vrijbit.nl
www.vrijbit.nl

Aan de leden van de Eerste en Tweede Kamer

Geachte leden van de Staten Generaal,

Allereerst vragen wij uw aandacht voor het feit dat hoewel de Eerste Kamer akkoord ging met de voorstellen tot wetwijziging van de Paspoortwet-2009, de overheid blijft weigeren om burgers een 'vingerafdruk-vrije' ID-kaart te verstrekken.

Ook willen wij u erop wijzen dat met de toekomstige uitgifte van vingerafdruk-vrije ID-kaarten de problemen niet opgelost zullen zijn; en daarmee slechts soelaas wordt geboden voor één onderdeel van de betwiste rechtmatigheid van de Paspoortwetgeving.

Na ruim 2 ½ jaar vertraging met het aanbieden van het voorstel tot wetwijziging van de Paspoortwet ging de Eerste Kamer op 17 december 2013 akkoord met het afschaffen van de vingerafdrukregistratie voor het Nederlands identiteitsbewijs, waar het parlement in 2009 nog in meerderheid mee had ingestemd.

Daarmee leek de weg vrij voor 'vingerafdrukweigeraars' om op korte termijn in elk geval weer over een geldig identiteitsbewijs te kunnen beschikken, wat men nodig heeft om aan het gewone maatschappelijk verkeer te kunnen deelnemen en als EU burger gebruik te kunnen maken van het recht op vrij reizen binnen het Schengengebied. Een hele opluchting, zo leek dat, voor alle gedupeerden voor wie de overheid nog steeds geen tijdelijke voorziening wenst te treffen en die de kans wordt onthouden om via de rechter een effectieve oplossing af te dwingen.

Maar wie dacht dat nu dan toch eindelijk de belofte uit 2011 werd waargemaakt dat er een vingerafdruk-vrije ID-kaart beschikbaar zou worden gesteld, kwam opnieuw van een koude kermis thuis.

Ook 2013 ging de geschiedenis in met de vermelding dat de Nederlandse overheid ongestoord doorging met het opeisen van vingerafdrukken van iedere burger die de beschikking dient te hebben over een geldig paspoort of ID-bewijs. Ondanks de wetenschap dat de data van zodanig slechte kwaliteit bleken dat ze niet gebruikt kunnen worden voor identificatie of verificatie doeleinden, waarvoor ze volgens de wet verzameld worden.(1) Niet gehinderd door enige scrupules ten aanzien van het verzaken van de zorgplicht ten opzichte van onschuldige burgers, in het licht van het opeisen van biometrische gegevens die ultiem tot de identiteit van het individu zelf behoren en die ook nog eens aantoonbaar de burger actief in gevaar brengen (*door de bekende foutmarges, het gebruik maken van een particulier telecommunicatiebedrijf en risico's dat de gegevens in handen komen van derden variërend van inlichtingen- en veiligheidsdiensten tot criminele organisaties die zich bezig houden met mensenhandel en identiteitsdiefstal*)(2). En niet anticiperend op de uitspraak van het EU Hof van Justitie dat bepaalde dat de opslag van vingerafdrukken voor paspoorten enkel een gerechtvaardigde inbreuk vormt op het fundamentele recht op Privacy als deze gegevens UITSLUITEND in de documenten worden opgeslagen EN onder voorwaarde dat de betrokkenen deze documenten in eigen bezit hebben en niet uit handen hoeven te geven(3).

Hoe de vertraging opnieuw mogelijk is gemaakt en waarom er opnieuw verschillende data rondzoemen waarop mensen menen eindelijk een vingerafdruk-vrije ID-kaart te kunnen gaan aanvragen, leggen we hierna uit.

Opnieuw vertraging invoering vingerafdruk-vrije ID-kaart

Zoals u uiteraard weet krijgt een besluit van de Eerste Kamer pas kracht van wet na publicatie in het Staatsblad. En is voor de wijziging van de Rijkswet, waar het in deze om gaat, ook nog de afkondiging van een Koninklijk Besluit vereist. Maar aangezien deze aankondigingen uitblijven is de Paspoortwetgeving-2009 (vooralsnog) ongewijzigd gebleven, ook al is het Parlement al 3 weken geleden met de wijzigingen akkoord gegaan.

Dat betekent voor de burgers, dat hen de wettelijke basis wordt onthouden om zich op te beroepen voor het verkrijgen van een vingerafdrukloos document en voor het Parlement dat uitvoering van de democratische besluitvorming wordt opgehouden.

We vragen ons af of u allen er van op de hoogte bent dat er geen wetgeving of protocol bestaat aangaande de termijn waarop wetwijzigingen dienen te worden gepubliceerd. En dat de wetsgeschiedenis uitwijst dat er tussen besluitvorming en publicatie in het Staatsblad, in uitzonderlijke gevallen, zelfs wel maanden overheen kan gaan. Waarmee in geval van de betreffende Rijkswet [33.440 (R1990)] ook bij die publicatie nog ongewis blijft op welke termijn de wijzigingen in werking zullen treden, omdat die niet in de wijzigingsvoorstellen worden vermeld (zie art. XIII en XIV) en dus pas bekend worden gemaakt met de publicatie van het Koninklijk Besluit.

Waarmee het nieuwe jaar 2014 van start gaat met een nieuwe hoofdstuk van de Nederlandse Paspoortaffaires vanwege de constatering dat de regering, die tegen heug en meug de wetwijziging aan het Parlement presenteerde, alsnog de macht in handen blijkt te hebben om goedgekeurde wetwijzigingen domweg niet te laten ingaan.

De gang van zaken vormde weer een leerzame bijspijkerkursus voor de leden van Burgerrechtenvereniging Vrijbit, die zelfs op hun vragen over wanneer de wetwijziging gepubliceerd zou worden te horen kregen dat het verboden zou zijn voor burgers om hier navraag over te doen! Ook gaf het een leerzaam inkijkje in de praktijk van de Haagse politiek. Waar tot op heden niemand minister Plasterk ter verantwoording heeft geroepen voor het feit dat hij als verantwoordelijke bewindspersoon tegenover de Kamer, de Nationale Ombudsman en de pers 'begin januari' noemde als termijn voor het beschikbaar stellen van de nieuwe ID-kaart terwijl de persvoorlichtster van het ministerie tegenover de pers alvast een optie nam op verder uitstel met de uitlating dat het 'mogelijk pas februari 2014' zal worden.

Wederom verwarring datum van ingang

Hoe dan ook, de vingerafdruk-vrije ID-kaart is dus begin 2014 nog steeds niet beschikbaar en lijkt opnieuw vertraagd te worden. En opnieuw leidt dit tot verwarring bij betrokken burgers en in de pers omdat er ten onrechte van uit wordt gegaan dat de ID-kaart verkrijgbaar zou zijn vanaf het moment dat op 17-12-2013 de wetwijziging werd goedgekeurd of in elk geval enkele dagen daarna in verband met de termijn die nodig is voor publicatie in het Staatsblad. Anderen- waaronder een aantal Tweede Kamerleden lieten in het Kamerdebat weten dat men op grond van uitlatingen van de minister er van uit moest gaan dat de kaart per 1 januari 2014 beschikbaar zou komen. Weer anderen menen uit de officiële bekendmakingen van de overheid op te kunnen maken dat de kaart sinds 6 januari is aan te vragen, omdat dan de Wet Basisregistratie Personen in werking treedt, en de aankondiging daarvan vermeldt: 'De Wijziging van de Paspoortwet in verband met onder meer de

status van de Nederlandse identiteitskaart (33 440) volgt deze datum, aangezien de Eerste Kamer akkoord is gegaan'.

Maar de praktijk wijst uit dat niemand zicht lijkt te hebben op de daadwerkelijke gang van zaken, omdat deze tussen de semi zelfstandige afdeling van het ministerie van BZK, het Agentschap BPR, en fabrikant Morpho wordt bekookstofd.

Regie in handen van fabrikant Morpho

Minister Plasterk heeft vanaf het moment dat de Nationale Ombudsman hem per brief op 4-9-2013 liet weten dat het beleid ten aanzien van (gewetens)bezwaarden tegen het gebruik van biometrie onfatsoenlijk was, volgehouden dat de invoering van de vingerafdruk-vrije ID-kaart puur afhankelijk was van het feit of de Eerste Kamer nog in 2013 hier goedkeuring aan zou verlenen. De technische voorbereidingen voor de uitvoering waren naar zijn zeggen op 18 september 2013 daartoe al opgestart.

Maar nu het ministerie weer heeft weten te bewerkstelligen dat de afname van vingerafdrukken van zoveel mogelijk burgers, kost wat kost, wordt doorgezet blijkt de parlementaire besluitvorming niet bepalend. Opnieuw wordt, door het nalaten van de publicaties, vrij baan gegeven aan het Frans-Amerikaanse defensie-security bedrijf Morpho dat de regie in handen heeft van het (doorgaan met) het opzetten van een systeem waarbij de biometrische data van alle burgers worden verzameld.

Morpho

Hoewel de technische aanpassing van de vingerafdrukloze ID-kaart er uitsluitend uit bestaat dat in de programmatuur van de aanvraag van ID-kaarten de eis tot afgifte van vingerafdrukken dient te vervallen en bij het aanmaken van de documenten de data niet meer hoeven te worden opgeslagen in de RFID-chip, zou fabrikant Morpho technisch na maanden voorbereiding nog steeds niet in staat zijn om vingerafdrukloze ID-kaarten te leveren.

Dit bedrijf, dat contractueel van de Staat de gehele technische uitvoering van het aanvraag- en uitgifte proces voor 11 jaar in handen kreeg, heeft daar kennelijk maanden voor nodig. Ook het instrueren van de uitvoerende ambtenaren op Burgerzaken lijkt dit keer een stuk ingewikkelder dan toen ze bij de invoering in 2009 via de verspreiding van een CD-rom hierover instructies ontvingen.

Welke rekening de overheid voor al die maanden 'bijwerk' zal worden gepresenteerd laat zich raden. Uitgaande van de veronderstelling dat men deze extra werkzaamheden niet zal verdisconteren met de kosten die in rekening worden gebracht voor het onderzoek aangaande paspoort-en ID-kaart verstrekking- waar men in de contracten totaal de vrije hand in kreeg- begint het naar onze inschatting een lucratieve bijverdienste te worden voor Morpho om telkens regelingen inzake het gebruik van biometrie na het afschaffen van onderdelen uit de Paspoortwet, technisch weer teniet te doen. Het bedrijf zag immers ook al kans om anderhalf jaar uit te trekken om de tussentijds gewijzigde opslagtermijn van de vingerafdrukken in de overheidsdatabases 'niet opvraagbaar' te maken en vervolgens nog ruim een jaar extra voordat men technisch ook de 'inlog' en residu gegevens – waaruit de data te reconstrueren vielen - uit het reisdocumentensysteem te verwijderen.

Belofte stoppen met vingerafdruktechnologie april 2011

Op 26 april 2011 zou gestopt worden met de registratie van vingerafdrukken involge de Paspoortwet uit 2009. Dat liet toenmalig minister van BZK Donner (CDA) per brief aan de Tweede Kamer weten toen de regering er niet langer onderuit kon dat de registratie van vingerafdrukken, vanwege de grootschalige foutmarges, absoluut onbruikbaar waren voor de identificatie of verificatie doeleinden waarvoor ze verzameld werden. NB Dit was de regering al bekend voordat de vingerafdrukken vanaf

21 september 2009 verplicht werden gesteld voor het aanvragen van paspoorten of ID-kaarten. Maar via de truc om de gemeentes opdracht te geven om standaard de data niet te verifiëren, was dit in brede kring nauwelijks opgevallen totdat de Kamer op 19 april 2011 een expertmeeting organiseerde waarbij alle deskundigen op rij zich vernietigend uitspraken over de Paspoortwet en gemeentes harde cijfers presenteerden over de 20-25% foutmarges bij 1 op 1 verificatie die zij tegen de rijksinstructies in, wel hadden doen plaatsvinden.

Daags na deze toezegging krabbelde de minister terug op zijn ferme uitspraken in de Kamer en tegenover de landelijke pers. Er zou pas gestopt kunnen worden met de vingerafdrukregistratie voor de identiteitskaart als daarvan de wettelijke status was veranderd, hetgeen enige tijd zou vergen omdat voor het uitgeven van een nationale ID-kaart een wijziging van de Rijkswet noodzakelijk was. En voor paspoorten zou men doorgaan met de afname van 2 vingerafdrukken (was 4) zolang dat op grond van de EU Verordening verplicht is.

Dat de bescherming van de buitengrenzen van de EU niet gebaat is met de uitgifte van reisdocumenten met foute data, waar de EU Verordening op ziet, werd gemakshalve buiten beschouwing gelaten. Evenals het feit dat het strijdig is met internationale en Nederlandse wetgeving betreffende de bescherming van persoonsgegevens om onjuiste data op te slaan.

Uitstel wetswijziging

Toen minister Donner – op niet onomstreden wijze- vice voorzitter werd van de Raad van State bleek deze instantie zowel qua advisering als qua bestuursrechtspraak, uiterst bedreven om te voorkomen dat er maatregelen getroffen werden voor burgers die - om principiële en/of om veiligheidsredenen- geen gevolg wilden geven aan de wettelijke verplichting waarvan de ‘zo snel mogelijk beloofde’ wetswijziging werd opgehouden door, partijgenoot en opvolger van Donner, minister Spies. Pas op 13 oktober 2012 werd de wetswijziging aan de Kamer aangeboden, wetende dat het hier gaat om een wijziging van een Rijkswet waarvan bekend is dat deze veel meer tijd vergt dan een reguliere wetswijziging zodat op zijn vroegst pas in 2013 vingerafdrukvrije ID-kaarten verkrijgbaar zouden kunnen worden.

Dat de overheid zo door kon gaan met het opeisen van vingerafdrukken van iedereen die na het verlopen van de geldigheidsdatum een nieuw document moest aanvragen, is er eind 2013 in geresulteerd dat gezien de (huidige) geldigheidsduur van 5 jaar slechts een heel klein deel van de bevolking nog over een geldig vingerafdrukvrij paspoort of ID-kaart kan beschikken wat vóór 21-9-2009 werd uitgegeven.

Geen enkele bezwaarde tegen het gebruik van biometrie voor de uitgifte van deze documenten kan daarnaast nog over een geldig document beschikken omdat de gechipte biometrische documenten vanaf 26-8-2006 werden ingevoerd en de Paspoortwet (ondanks aanbevelingen daartoe in het onderzoeksrapport van Prof. Bekker) nog steeds niet voorziet in het wettelijk recht van de burger op een alternatief (waarbij onomstotelijk kan worden vastgelegd dat het document aan de juiste persoon is verstrekt) in geval van (gewetens)bezwaar.

Anno 2013 opnieuw vertraging

Direct gevolg van de nieuwe vertraging is in de eerste plaats uiteraard dat de noodsituatie van de volhardende ‘vingerafdruk-weigeraars’ steeds nijpender wordt en dat steeds meer burgers ondanks hun grote bezwaren daartegen toch maar over stag gaan om hun vingerafdrukken af te staan omdat ze het leven zonder geldig identiteitsbewijs niet langer kunnen volhouden. Als neveneffect constateren we dat het opnieuw afbreuk doet aan het vertrouwen wat de burgers in de overheid dachten te kunnen stellen en het aanzien van de politiek verder aantast.

HOE NU VERDER?

A- Het minste wat u hier tegenover kunt stellen, dunkt ons, is om de minister zo spoedig mogelijk om opheldering te vragen over de gang van zaken en om

B- eindelijk toch maar eens de motie in dienen (die de PvdA al voorjaar 2012 toezegde onder minister Spies) om een tijdelijke voorziening af te dwingen voor bezwaarden; ten miste voor de termijn dat de juridische procedures nog niet tot een effectieve oplossing hebben geleid.

Ook vragen we u om niet langer lijdzaam aan te zien dat de regering doet voorkomen alsof met de uitgifte van een vingerafdruk-vrije ID-kaart de bezwaren tegen de Paspoortwet van de baan zouden zijn, of buiten de reikwijdte van de nationale beslissingsbevoegdheid zouden vallen. De uitgifte van een identiteitsbewijs waarvoor geen vingerafdrucken meer worden opgeëist vormt namelijk slechts een klein stapje in de goede richting aangezien vingerafdrucken voor paspoorten nog steeds zullen blijven worden afgenomen(1), er geen alternatief wordt geschapen voor bezwaarden tegen de opslag van een digitale gezichtsscan in de databases en documenten(2), geen afstand wordt gedaan van het gebruik van de op afstand uitleesbare RFID-chip als gegevensdrager(3) en de inrichting van één 24uurs-7dgs on-line Centrale Nationale Biometrische database voor justitieel gebruik niet uit de Paspoortwet is geschrap(4).

C- Graag zouden we zien dat u ten aanzien van de inrichting van deze Centrale database een initiatief wetswijzigingsvoorstel zou indienen om dit onderdeel uit de Paspoortwet te doen verwijderen. Conform de wens van de voltallige Tweede Kamer die zich hier al jaren terug met algemene stemmen over heeft uitgesproken.

D- Een onderzoek doen instellen naar de wijze waarop het agentschap BPR samen met fabrikant Morpho de regie heeft over de verstrekking van paspoorten en identiteitsbewijzen lijkt bepaald ook geen overdaad.

E- Daarnaast zouden we graag zien dat de Tweede Kamer die eerder al een expertbijeenkomst organiseerde met deskundigen over de kwaliteit van de vingerafdruktechnologie en de veiligheidsrisico's van het inrichten van een centrale reisdocumentenadministratie, opnieuw een bijeenkomst zou beleggen om zich te informeren over de impact van de manier waarop de voor de documenten aan te leveren pasfoto's worden omgezet in digitale gezichtsopnamen ter verwerking in de documenten en opslag in overheidsdatabases (inclusief de bevoegdheden en mogelijkheden binnen het huidige rechtssysteem om deze data- tegen de uitspraken van het EU Hof voor de Rechten van de Mens in- te kunnen gebruiken voor justitieel gebruik). En om voor eens en altijd helderheid te krijgen over de mogelijkheden die het huidig gebruik van de op afstand uitleesbare RFID-chips introduceerde voor identiteitsfraude- en diefstal.

Wij danken u voor uw aandacht en verzoeken u om ons een inhoudelijke reactie te sturen.

Met vriendelijke groet namens het bestuur van Burgerrechtenvereniging Vrijbit
J.M.T. (Miek) Wijnberg- voorzitter

Bijlage Artikel ' Trucendoos vingerafdrukregistratie door NL overheid nog steeds niet leeg - Geen wettelijke basis wijziging Paspoortwet wegens uitblijven van publicatie in Staatsblad- d.d.1-1-2014 waarin links naar alle bronvermeldingen <https://www.vrijbit.nl/dossiers/dossier-paspoortwet/item/978-trucendoos-vingerafdrukregistratie-door-nl-overheid-nog-steeds-niet-leeg-geen-wettelijke-basis-wijziging-paspoortwet-wegens-uitblijven-van-publicatie-in-staatsblad.html>